

ובפרט עכשיו, אחרי אשר ראיתיו זה לא כבר בחלום.

ובהלומי: בשעת הצהריים, לנוכח השמש, מתוך מי האגם הנגפי עולה פתאום גולת כסף, לבנה מלאה ומרוחצה ליותר, ראשו של יש"ק הרענן והמזהיר, הגה הוא מצחו הרחב והוך והנה עיניו והנה בת-צחוקו, אותה בת-צחוק עצמה שדחפה על שפתי בישבו בליל חורף בחדרו הקר שבלונדון לנוכח האת, שבה הכהבה לכה קסנה והוא התחמם כנגדה («ברחובות לונדון»). מתוך בת-צחוק זו חוא אומר לי: ירדתי מה טוב, מה טוב שם, במלכות המים.

י. קרני.

עלומים עבריים.

כמה דמויות ואפות דיו כבר נשפכו על חסרון ילדות לבני ישראל. ומכל מקום יש כזה גם הפל. משהית. על תינוקות של בית-רבן היינו תמיד שוקדים, סוף-סוף היה גם שחר ילדות לבני ישראל אפילו בעתה-החשכה. התרר היה גן-ילדים עברי. משחקים, ספורי מעשיות בשדים ובגולנים, של התנ"ך, ניגון הסדרה, ל"ג בעומר, בין-הומניס, דמי-חנוכה, סמביון והיהודים האדומים, בית המקדש על מכוננו. עבר חי כיום אתמול. כה דמיונו של התינוק העברי היה מתפרנס נריוח לא פחות משל ילדו נכרים. צביון מיוחד לחיים, לעיירת ולסביבתה. היתה, היתה ילדות לבני ישראל

רא נתאונן גם על גורל הזקנים בישראל. דרדנו את פניהם. בנינו כשבילם מושבות. עם ישראל היה עם על ישישים, אשר כל בניו חם פקחים, חכמים, מורים, דיינים; כל מוח

משה. אתה ערוך את הפקסס ואני-את המוסיקה. הסמתי. ויש"ק לא הוציא ומנו לבטלה, אלא רץ מיד אל החון דמתא ללמוד ממנו פרק בזמרה. והחון הפינסקאי, ר' יואל זליג ז"ל היה באמת מומר בעל טעם יפה. למחרת היום בא אלי יש"ק שמח וצוהל והודיע, כי הוא עושה חיל בזמרה. אותה שעה הבטתי בפניו והרהרתי: מקנא אני בך, כי תהיה קומפוזיטור מפורסם ברבות הימים. יש"ק הכין למחשבותי וכדי לנחמני פתח מתוך בת-צחוק: ואתה תהיה לדרמטורג מפורסם.

אך ימי שמחתו של יש"ק לא ארכו. הוא אז בן עשרים ואחת. הגיעה שעתו לעזוב את פינסק. בערב של יום החמישי לילתי אותו אל התחנה ובבוקר של השבת קבלתי סלגרמה שלו מתוך-לארץ.

להיכן נסע יש"ק לא ידעתי, וגם הוא עצמו לא ידע. עברו ירחים אחרים ואני מקבל נומר של "הדגל" הלונדוני ושם בא פוליומן מאת יש"ק, המוקדש לעבודת אנודתנו "בני ציון" בפינסק, שהוא היה אחר מחבריה. לאחר זה נרפס ב"הדור" של פרישמן ציורו "ברחובות לונדון".

ופתאום באה השמועה, כי יש"ק טבע בנהר בגנף שבשווייץ, הוא ועוד שלשה חברים עמו מיילו בסירה. השלשה, כמדומני, ניצלו והוא טבע.

שמועה זו לא הסמתי. חשבתי כי צחוק עשה לי יש"ק, אחת מתמצאותיו היפות. חשבתי, כי יש"ק ירד אל הוך האגם הנגפי, כדי להתרחץ בו או כדי לתור אחרי ניספה יפה במלכות המים. בטחתי כי איש, שיש לו עינים כאלה ובת-צחוק כזו — המות לא ישלוט בו. כה חשבתי וכה אחשוב גם עתה.

למלמד לשון ונגינה נכריות. ואם יבוא לזמם—
יבוא עמו לעג. כי זקנה היא האם ונשוא לא
תוכל, התשושה, מענותיו ותביעותיו של הבן.
רק עם ימות התול, עם חמקה והמסמר,
שבים אלינו.

א. ש.

עבודה ואִשֶׁר.

זאת היא שאלה עתיקה, חמורה ומסובכת,
בפתרונה תלוי עתיד האנושיות כולה, וגאוני
המחשבה אשר קמו לבני אדם מתחכמים בה
זה דורי-דורות:

— עבודה מהי? אושר האדם או אסונו?
לעתים קרובות אמרו לנו: עבודה—זאת
היא קללת אלהים תרובצת עלינו. בני-אדם
שאינם להיטיב ולשמר את תנאי חייהם,
ואולם במדה שהם משיבתיים ומרבים את
צרכיהם, במדה זו הולך העמל ועבודת הפרך
הלוך ורוב, והם הגוררים אחריהם את
העיפות הנפשית, את הירידה המוסרית, את
הרדיפה אחרי הבצע, את ההתנוגות ואת
המעשים המשחתים. אטנם התיים הולכים
וטובים, אבל הם נעשים גם ככדים, מסובכים
עד בלי נשוא, וממלא הם נעשים גם רעים
משהיו. כי הטיוב הוא דוקא מקור הרע,
וכן אנו נהנקים יותר ויותר בחבלי המחיתנו
המשונות, וביחוד מביאה אותנו עד דכא
התאוה, המפצעת כרעל בקרב לב האדם
לחיות חיים יותר שלמים ועשירים מחיי אבותיו
שהיו לפניו. ואין איש מרגיש, כי תאוה זאת
אחד תלצים בראה מלבו, להתהלל בנו,
לשחו עינינו ולעשותנו לאותו חולה-דוח אומלל,
העומד במעסקי האוקינוס ולזנום את מימיו
המלוחים, ואין הוא שם אל לב, כי כאשר יוסיף

יהוה היה קן של חכמת דורות, טראי-
מקומות, דפי תלמוד, מימרות צדיקים, תלי
דרשות של ראשונים ואחרונים עם קוצי-יודין,
פסקי תורה ומאמרי חו"ל, היהדות נעשתה בכלל
בית-אוסף לנמושות, למפגרים, לזקנים ולבעלי
תשובה. יהודי, שהיה חושא כל ימיו בהיותו
בגבורות בהיות עולם, במשא-ובמתן, באכילה
ושתייה, כאשר עובדו כחותיו פרש מן התיים
ושב אל התורה והתפלה—כלומר, אל היהדות.
היהדות כבר נעשתה לסמל של אם זקנה,
המאספת לביתה את בניה, אשר בגרו בה
בנעוריהם ושבים אליה אחרי בלזתם רצוצי-
בנה. יהודים יוצרים, סופרים ומשוררים לגוים
שבים לעת זקנתם למצוא מנוחה נכונה תחת
כנפי היהדות ולצרוז בצדור תייה את גשמתם.
את נתליהם העוממות מאשם הגדולה הם
מביאים אלינו בסוף ימיהם. הניגון של אל
מלא רחמים! הוא המאוש של היהדות. ספרו
של משה הם, פרק ראשון של תחיה, היא
גם-כן פרי הרהורי תשובה על קברה של אם
ליתם של פרחי בית-הקברות.

כן היה דשעבר וכן הוא בימינו. תינוקות
של בית-ירבן, גני-יכרים, חררים מתוקנים,
כריסטומאיות, מושבי-זקנים ומצבות קברים,
אשר יעניקו לנו משמינינו ומאהבינו—
הנה רכושנו. והעלומים? ותקופת ההלומות,
ההויה והסער? ותקופת המפעלים, השירה,
הנגינה והריקודים? — אל תחפשו
בינינו כי תחפשו. לעלומים עכריים אין, הם
חולם מישראל. יצא דור אל-ראי מן היהדות
ולא שב, פרקי יוס-טיוב של חיינו נקבעים
ונגשים בנבלות זרים, האהבה והאשה נקנות
בלשונות נכריות. החזן והכלה כי תרעפנה
שפזותיהם דברו אתבים— רא בלשון עמם
הרעפנה השפתים. צעירינו מדברים נבוהות
על תחית עם, כאשר הם סלמדים עם חדבור